

**ЖИВОТ И КУЛТУРА ЈЕВРЕЈА НА
БАЛКАНУ**

1492: EI OTRO CAMINO

1492: the other path

ЦИЉ

- Стицање знања о историји, култури, свакодневним начином живота Јевреја Сефарда од прогона из Шпаније (крај 15. века) до почетка Другог светског рата на простору Балкана, путем истраживања, а ради развијања интеркултуралних односа у мултикултуралној средини.

ИСХОДИ

- Ученик:
- ⇒ самостално или у групи истражује и разврстава информације у односу на тему истраживања;
- ⇒ процењује важност и веродостојност филма и фотографија у процесу реконструкције прошлости Јевреја Сефарда;
- ⇒ представља резултате истраживања користећи ИКТ или друга средства (панои, плакати и друго);
- ⇒ познаје основна обележја историје и културе Јевреја Сефарда;
- ⇒ изражава поштовање према другим културама и националним заједницама.

КЉУЧНИ ПОЈМОВИ

- Јевреји,
- Јевреји Сефарди,
- Јудаизам,
- синагога,
- јеврејски симболи (Давидова звезда, тора, менора, кипа, талит),
- обичаји (Берит Мила, Бар Мицвам, Бат Мицва, Хатуна, Леваја)
- мултикултурализам,
- интеркултурализам.

НАСТАВНИ САДРЖАЈИ

- ⇒Преглед историје Јевреја Сефарда од прогона из Шпаније (крај 15. века) до почетка Другог светског рата;
- ⇒Занимања Јевреја Сефарда на Балкану (Отоманско царство);
- ⇒Свакодневни живот Јевреја Сефарда на Балкану (обичаји и традиција – јудаизам и верски ритуали, исхрана, забава, венчања и сахране и др.);
- ⇒Мултикултурализам и интеркултурализам;
- ⇒Живот у мултикултуралној заједници.

- ТИП ЧАСА
- Обрада новог градива-двочас
- ОБЛИК РАДА
- Групни и индивидуални рад
- МЕТОДЕ РАДА
- Дијалошка, истраживачка, демонстративна, дискусија

НАСТАВНА СРЕДСТВА

- ⇒Филмови са интернет странице организације Центропа (<http://www.centropa.org/centropa-cinema>):
- [Eliezer Papo: Jews, the Balkans&History](#)
- [Hana Gasic: MySpanishBosnianLife](#)
- [RenéeMolho - A Bookstore in SixChapters](#)
- [Beno Ruso and Roza Kamhi: The yearsmaketheirown](#)
- [Matilda Kalef -- ThreePromises](#)
- [El Otro Camino: 1492](#)
- ⇒Уџбеници историје
- ⇒Фотографије и интервјуи са сајта Центропе (<http://www.centropa.org/search-our-database-jewish-memory>)
- ⇒Приручници за наставнике
- *Портрети и сећања* (<http://www.centropa.org/search-our-database-jewish-memory>)

ПРИПРЕМНЕ АКТИВНОСТИ

- **Активности наставника:**

- припрема материјале за час; пројекција филма, шеме, фотографије, музика;
- интегрише одговоре и усмерава разговор
- упознаје ученике са новим појмовима

- **Активности ученика:**

- самостално и групно истраживање и разврставање информација у односу на тему истраживања;
- презентација резултата истраживања ;
- размишљање, упоређивање и анализирање
- гледање фотографија:
- гледање филма;
- попуњавање схема;
- кориговање схеме;
- учествовање у фронталном разговору;
- попуњавање стикера;

УВОДНИ ДЕО РАДИОНИЦЕ

- Наставник пушта музику из филма *El otro camino :1492 – Adio Querida* и ученицима даје стикере на којима ће написати **шта за њих значи појам култура**.
- Објашњава им да је музика из филма у вези са прогоном Јевреја из Шпаније који се десио крајем 15.века.
- Наставник на флип-чарт папиру лепи и разврстава стикере, а потом се одговори анализирају.
- Очекивани одговори: уметност, (књижевност, музика, сликарство, позориште, филм), традиција, наслеђе, језик, религија, обичаји, одевање, исхрана.
- Наставник објашњава да је **култура у најширем смислу речи целокупно друштвено наслеђе неке заједнице, групе људи, научни обрасци мишљења, осећања и деловања друштва, док култура у ужем смислу речи се односи на једну нацију, народ или чак мању заједницу**.

- Данас ћемо говорити о историји Јевреја Сефарда од прогона из Шпаније (крај 15. века) до почетка Другог светског рата; о њиховим особеностима у култури, религији, свакодневном животу....
- Ову тему обрађиваћемо кроз гледање филма *El otro camino: 1492*. године, коришћење фотографија и материјала на CNETROPINOM сајту, као и истраживачке задатке које су добили на претходном часу за домаћи, а које ће презентовати у другом делу часа и заједно анализирати.
- Наставник ће оцењивати најуспешније ученике, њихов рад и ангажовање у групи, док ће ученици такође вредновати свој рад и рад својих другова у групи.

Гледање и анализа филма кроз појединачно решавање питања датих из филма (прилог 1).

- **Инструкција наставника:**
- Гледањем филма *El otro camino: 1492.* упознаћемо се са историјом Јевреја Сефарда, њиховом културом, свакодневним начином живота од прогона из Шпаније (крај 15. века) до почетка Другог светског рата на простору Балкана.
- ⇒ након одгледаног филма ученици одговарају на припремљена питања наставника која су суштина оног што су видели и што је требало да усвоје
- ⇒ ученици читају одговоре. Наставник усмерава, врши потребне корекције и оцењује најуспешније ученике.
-

Други час:

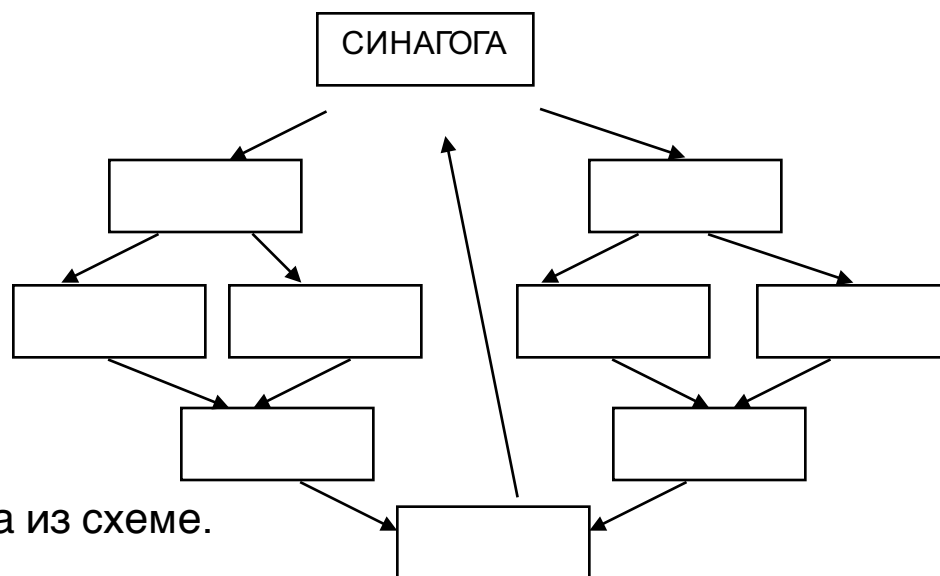
Инструкције наставника:

Наставник упознаје ученике да ће на овом часу наставити да проучавају живот Јевреја Сефарда на Балкану (обичаје и традицију – јудаизам и верске ритуале, исхрану, забаву, венчања и сахране и др.); а да ће почети асоцијацијом на појам – синагога.

Асоцијације на појам - синагога?

Наставник је на флип-чарт папиру исцртао шему дијамант и написао на врху појам – СИНАГОГА.

Ученици асоцирају, а наставник попуњава поља.

Анализа ученичких одговора из схеме.

Питања за дискусију:

- Шта знате о Јеврејима?
- Да ли у вашем граду постоји и где се налази синагога?
- Да ли сте упознати са неким јеврејским празником?
- Ко се први пут од вас сусрео на овом часу са јеврејском религијом и обичајима?
- Шта вам је било необично?
- Зашто је важно упознати различите религије и културе других народа?
- Зашто је уопште важно изражавати поштовање према другим културама и националним заједницама, односно бити толерантан?
-

Наставник подсећа ученике да су према интересовању и подели у пет група имали да обаве истраживачке задатке са циљем да се упознају са свакодневним животом Јевреја Сефарда на Балкану (обичаји и традиција – јудаизам и верски ритуали, исхрана, забава, венчања и сахране и др.), користећи CENTROPIN сајт са филмовима, фотографијама, интервјуима.

- Задаци на којима су ученици радили (прилог 2).
- **Прва група:**
  - ⇒ истраживала је **религију** – верске књиге, богослове, молитвенике и молитве Јевреја
- **Друга група:**
  - ⇒ истраживала је **празнике и јеврејски календар**
- **Трећа група:**
  - ⇒ задатак ове групе био је да истражи **обрете и обичаје** (Берит Мила, Бар Мицвам, Бат Мицва, Хатуна, Леваја, венчања и сахране)
- **Четврта група:**
  - ⇒ бавила се **исхраном Јевреја**
- **Пета група:**
  - ⇒ истраживала је **јеврејске симболе и њихова значења** (Давидова звезда, тора, менора, кипа, талит),
  - Групе се представљају, наставник бележи и објашњава непознате речи и након презентације води се дискусија.
- Ученици врше самооцењивање и оцењују рад чланова групе.

ЗАВРШНИ ДЕО РАДИОНИЦЕ

- **Дискусија**
- Наставник поставља ученицима следећа питања у циљу провере усвојених знања.
- Које сте поуке извукли из овог филма и истраживачког рада?
- Разлике у вери, култури и раси нас разликују али да ли треба да нас раздвоје као људе? (образложити одговор)
- Шта је то што нас раздваја? (очекиван одговор незнање и неразумевање)
- **„Богатство и лепота света јесте у различитости ” и зато треба бити толерантан и неговати те разлике и специфичности.**
- Шта ово значи? Како се понашамо када живимо мултикултуралној заједници.

НАЧИН ПРОВЕРЕ ОСТВАРЕНОСТИ ИСХОДА

- Шта сте ново сазнали о прошлости Јевреја?
- Које су специфичности јудаизма?
- Када посматрамо религију да ли између хришћана, муслимана и Јевреја постоји више сличности или више разлика?
- Шта све подразумева културу једног народа?
- По чему су се култура Јевреја разликује од других народа?
- Које су сличности и разлике у животу Јевреја у односу на друге народе на Балкану?
- Шта је то мултикултура?
- Колико вас је овај филм [El Otro Camino: 1492](#). научио о поштовању других народа?

Домаћи задатак

- Наставник упућује ученике да за домаћи задатак треба да на CENTROPINOM сајту пронађу фотографију и текст *The synagogue of Wiener Neustadt before its destruction in Kristallnacht 1938.* (Sinagoga iz Viener Nojštada pre njenog uništenja u Kristalnoj noći 1938.) и преведу га. Овај текст и филм *Кристална ноћ* били би увод у Погром Кристалне ноћи, као првог корака у систематском уништавању јеврејске заједнице широм Европе, у ономе што ће постати познато као холокауст, тема којом ћемо се бавити следећег часа.